

# כתובות מז

משה שווערד

## 1. שערים מצויינים בהלכה

דף מז. אני בכגדי והיא בכגדה, יוציא ונותן כתובה. כתבו הריטב"א והנמוקי

יוסף אע"פ שעושה כן לצניעות, אפ"ה הוי כמי שמונע ממנה, וה"ה כשהיא רוצה כן הויא כמו מורדת שאין דרך חיבה. וכתב בבית שמואל (סוס"י עו) דזהו רק אם נפרש דשאר זה קירוב בשר, אבל להשיטות דשאר זה מוזנות, מותר לעשות כן. ובמג"א (סי' רמ"ט"ק כב) כתב, דאם שניהם רוצים כן מותר.

## 2. ספר בראשית פרק ב

(כד) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד:

## 3. בעל הטורים על בראשית פרק ב פסוק כד

והיו לבשר אחד - וסמך ליה ויהיה שניהם ערומים. רמז למה שאמרו (כתובות מז, א) הוא בבגדו והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה:

## 4. ספר פרדס יצחק

ו' גמ' מכלל דת"ק סבר הני לא' וכו' לא צריכא' כגון דאורחיה דידיה ולא אורחה דידה. אצל אי הוי איפכא לכו"ע חייב דאינה יורדת עמה אפי' לאחר מיטה וכמש"כ התוס' לקמן (ד"ה מי שהלך) לכיון דמחיים אינה יורדת כ"ש דלאחר מיטה אינה יורדת".

## 5. תוספות מסכת כתובות דף מז עמוד א

דאורחיה דידיה ולא אורחה דידה - פי' בקונטרס דאורחיה בבנות משפחתו אבל אין דרך בבנות משפחתה וקשה דאמאי נקט שני חלילין ומקוננת אחת הוה ליה למינקט לא יפחות לה מדרכו ואומר רבינו תם דאורחיה דידיה היינו אפי' לעני שבישראל אין פוחתין משני חלילין ומקוננת אבל לנקיבות יש שפוחתין וקאמר ר' יהודה לא יפחות משני חלילין אע"ג דאם לא נישאת שמא היו פוחתין לה כיון דנישאת לא יפחות לה כמו שאין פוחתין לו ומיהו הלשון דחוק דקאמר כגון דאורחיה דידיה משמע דאיכא דלאו אורחיה בהכי.

## 6. תוספות מסכת כתובות דף מז עמוד א

ולא שאני לך בין יוצא לדעת ליוצא שלא לדעת - לקמן בפ' בתרא (דף קז. ושם) דמוקי לה ההיא דמי שהלך למדינת הים כשהשרה אשתו ע"י שלישי אבל לא בניו ובנותיו משמע דקודם שיצא לא היה משרה אותם אבל אם היה משרה אותם גם אנו היינו זנין אותם כיון דניחא ליה ולפי זה צריך לומר ההיא דמי שנשתטה דזנין בניו ובנותיו אפי' לא היה משרה אותם מתחלה ואין נראה לר"י דאם לא השרה אותם מתחלה ע"י שלישי ולא פירנסם אמאי מפרנסין אותם אלא ודאי איירי כשהיה מפרנסם קודם וכן ההיא דמי שהלך למדינת הים מדפריך מינה אההיא דנשתטה ובפ' בתרא דמוקי לה במשרה אשתו על ידי שלישי אבל לא בניו ובנותיו היינו בשעה שהלך הניח מעות ביד שלישי לפרנס אשתו ולא הניח לפרנס בניו אבל קודם שהלך היו כולם ניזונין משלו.

**7. שו"ע אבן העזר - סימן עא - שחייב לזון בניו ובנותיו כשהם קטנים:**

(א) חייב אדם לזון בניו ובנותיו עד שיהיו בני שש, אפילו יש להם נכסים שנפלו להם מבית אבי אמן; ומשם ואילך, זנן כתקנת חכמים עד שיגדלו. ואם לא רצה, גוערין בו ומכלימין אותו ופוצרין בו. ואם לא רצה, מכריזין עליו בצבור ואומרים: פלוני אכזרי הוא ואינו רוצה לזון בניו, והרי הוא פחות מעוף טמא שהוא זן אפרוחיו; ואין כופין אותו לזונן. במה דברים אמורים, בשאינו אמוד, אבל אם היה אמוד שיש לו ממון הראוי ליתן צדקה המספקת להם, מוציאים ממנו בעל כרחו, משום צדקה, וזנין אותם עד שיגדלו: הגה - ודוקא לענין מזונות הבנות, אבל לא כופין להשיא בנותיו, ואע"פ שמצוה ליתן לבתו נדוניא ראויה, מכל מקום לא כייפינן ליה, אלא מה שירצה יתן, רק שישאן (הגהות מרדכי דקידושין וכ"כ תא"ו נתיב כ"ב):

(ב) מי שהלך למדינת הים והניח בניו כאן, מוכרים מנכסיו לפרנסה עד שיהיו בני שש; אבל מבני שש ומעלה, אין זנין אותם מנכסיו: הגה - וי"א היינו דוקא שלא התחיל לזונן אחר שש, אבל התחיל לזונן, ניזונין מנכסיו, דודאי ניחא ליה בהכי (מרדכי פ' נערה בשם ר"י). וי"א אם אמוד, זונין אותן בכל ענין, משום צדקה (כך משמע בטור):

(ג) מי שנשתטה, מפרנסים מנכסיו בניו ובנותיו, אפילו הן יתרון על שש, עד שיגדלו:

**8. ספר פרדס יצחק**

ח גבו' ולא שאני לך י' וכו' "אבל תבשיט יהבינן לה דלא ניחא ליה דתינוול". עיין ברעק"א שהק' דהא מסקינן לקמן (דף ק"ו ע"א) דהנרייתא מיירי ששמעו מעד אחד שמת ועל סמך זה נותנים לה מזונות, וא"כ ל"ע למה נותנים לה תבשיט שלא תינוול כיון שמת", ולכאורה מכאן מוכח דגם אחר שמת לא ניחא ליה שתינוול נפשה".

**9. חידושי הריטב"א מסכת כתובות דף מח עמוד א**

אלא האומר אם מת הוא אל תקברוהו מנכסיו אין שומעין לו. כלומר הא דקאמר האומר אם מתה אשתו אל תקברוהו מנכסיו שומעין לו לאו משום גופה אמרה אלא משום אידך דוקיא, א"נ משום אידך דאיתמר בהדה שהאומר אל תקברוהו מנכסיו אין שומעין לו, והא דמספקא לן במסכת סנהדרין (מ"ו ב') דמאן דאמר לא תקברוניה לההוא גברא אם שומעין לו אם לאו, מסתברא לי דלא דמו כלל, דהתם הוא דאמר דלא לקברוהו כלל ואי קבורה משום כפרה הוא לא קברינן ליה דהא לא ניחא ליה בכפרה וכי קברינן ליה לא הוה ליה כפרה, אבל הכא רוצה הוא בקבורה וכפרה אלא שאומר שלא יקברוהו מנכסיו ולפיכך אין שומעין לו שלא כל הימנו שיפיל עצמו על הצבור כדי שיעשיר את בניו.

**10. שערים מצויינים בהלכה**

מסר האב לשלוחי הבעל. נקט לשון רבים שלוחי הבעל, וכן להלן נקט כן, ולכאורה יש לומר הטעם משום איסור יחוד והוא פשוט. אבל ראיתי בהפלאה שמפרש הא דנקט שלוחי הבעל לשון רבים, משום דקי"ל אין דבר שבערוה פחות משנים, וקי"ל הן הן שלוחיו הן הן עדיו, א"כ אותן השלוחים הם גם עדי השליחות עצמן, אבל אם יש רק שליח אחד אפי' יעשה השליח בפני ב' עדים לא מהני, דהו"ל חצי דבר, עפ"י מה שכתבו התוס' במס' גיטין (סג:) עי"ש. ולפי דבריו גם בדליכא איסור יחוד כגון שהולכים כאותו דרך עוד בני אדם, מ"מ לא מהני.

ו' גבו' לאפוקי ממשנה ראשונה וכו'. יל"ע הא גם בלא  
 "לעולם" שמעיין הכי, לכיון דקמני עד שתכנס לחופה  
 ש"מ דקודם לכן היא ברשות האב, וי"ל דבלא "לעולם" הוי אמרינן  
 דמתני' מיירי כשלא הגיע הזמן, אבל עכשיו דקמני "לעולם"  
 משמע דנא התנא לומר דבכל אופן היא ברשות האב עד שתכנס  
 לחופה, ועיין באמרי בינה (נא"ד) שחי' דנהי דהוי שמעיין כמשנה  
 אחרונה מ"מ לא הוי ידעינן דכוונת רבי "לאפוקי" ממשנה

12. שו"ע אבן העזר - סימן נז

(א) הבעל קודם לכל אדם בירושת אשתו. ומאימתי יזכה בירושתה, משתצא מרשות האב, ואע"פ שעדיין לא נכנסה לחופה.  
 הואיל ונעשית ברשות בעלה, יירשנה. כיצד, האשה שנתארסה ומסרה אביה לבעלה, או לשלוחי בעלה, או מסרוה שלוחי האב  
 לבעלה או לשלוחיו, ומתה בדרך קודם שתכנס לחופה, אע"פ שהנדוניא עדיין בבית אביה, בעלה יורשה. (ועיין לעיל סוף סי' נ"ב  
 ולקמן סי' קי"ח. ויש חולקין אם הנדוניא לא הגיע לידו) (טור בשם ר"ת). וכן אם הלך האב או שלוחי האב עם הבעל, ונכנס עמה  
 בדרך לחצר ונתייחד עמה שם לשם נשואין, ומתה, ה"ז יירשנה בעלה. אבל אם עדיין האב עם הבעל להוליכה לבית בעלה, או  
 שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל, או עם הבעל, אפילו נכנס הבעל עמה לחצר ללון כדרך שלנין עוברי דרכים בפונדק אחד,  
 הואיל והאב או שלוחיו עמה, ועדיין לא נתייחד עמה לשם נשואין, אם מתה יירשנה אביה, אע"פ שנדוניתא בבית בעלה. וכן אם  
 היתה בוגרת או יתומה או אלמנה, והלכה היא בעצמה מבית אביה לבית בעלה, ואין עמה לא בעלה ולא שלוחיו, ומתה בדרך, אין  
 הבעל יורש אותה: הגה - וי"א דבחצר שלו, או של שניהם, סתם ייחוד הוי לשם נשואין (הר"ן פרק נערה); וחצר שלה, או  
 שאינה של שניהם, סתם ייחוד הוי ללון (המ"מ בשם הרמב"ן והרשב"א):

תצד

פרדס

כתובות דף מ"ח ע"ב

יצחק

ראשונה, אבל השתא דקתני לישנא יתירא "לעולם" ש"מ דבא לאפוקי דייקא ממשנה ראשונה.

גמ' מסורתה לבל חוץ בתרומה. עיין גרש"י דטעמו הוא משום סימפון, וצ"ע למה רק לענין תרומה חיישין לסימפון ולא לענין הפרת נדרים וליטמא לה, בשלמא לגבי מציאתה ומעשה ידיה לא חיישין משום דאם ימלא בה מוס יכול להחזיר לה הממון<sup>22</sup>, אבל לענין הפרת נדרים וליטמא לה ולירושטה נחוש שמה יש לה מוס ונמצא דעבר על איסור נדר ועל איסור טומאה ועל איסור גניבה, והנה לענין ליטמא לה ולירושטה י"ל ע"פ מש"כ החוס' במס' יבמות (דף ג"ו ע"א, ד"ה מה ופלה) דלא חיישין לסימפון אלא כשיכול הדבר להתגלות שיש לה מוס והיו קדושי טעות, אבל אם כבר מתה דלא יכול להתגלות שיש לה מוס לא חיישין<sup>23</sup> וכן י"ל דאפי' אם ימלאו בה מוס ולא יקפיד הצעל לא בעל הקידושין, ורק אם הצעל קפיד אמרינן דבעל הקידושין, ולכן כשמתה ליכא למיחש לסימפון כיון דלא יתגלה לעולם ולא יבוא לעולם לירי קפידת הצעל<sup>24</sup>. ועוד י"ל דלענין ירושה שהוא ממונות איכא למימר דהפקר ב"ד הפקר<sup>25</sup>, וכיון דירשנה ממילא מיטמא לה משום דהוי מת מזהו כיון דירשנה וכדמלניו במס' יבמות (דף פ"ט ע"ט)<sup>26</sup>.

ומ"מ עדיין צ"ע מהפרת נדרים, ונפטטות י"ל דשאני איסור תרומה דמימר שהוא צמיחה, משא"כ איסור נדר הוא רק

בלא"כ ועוד י"ל דנדרים שאני דכל הנודרת על דעת צעלה היא נודרת, וא"כ אפי' אם ימלא סימפון לא חל הנדר למפרע וליכא למיחש למדי<sup>27</sup>. ועוד י"ל דאפי' אם ימלא בה מוס חלך אלל חסס ויתיר לה והחכס עוקר הגדר למפרע ונמצא שלא חללה איסור למפרע, ואפי' כשאללה כולה מהני שאלה וכדאמר אמימר במס' שבויעות (דף כ"ח ע"א)<sup>28</sup>, אמנם עיין במהר"ם שיף (גרש"י ד"ה מסורה) שכתב דאה"נ הא דאמר רב מסורתה לכל היינו חוץ מהפרת נדרים<sup>29</sup>, ונקט חוץ לתרומה וה"ה להפרת נדרים, וסמך על המעין כיון דבתרומהו שיך הטעם דסימפון<sup>30</sup>, ועוד דלא מצי לימר חוץ מהפרת נדרים דהא אי נישאו ולא מלא מוס נמצא דחיגלא מילתא למפרע דמה שהפיר לה אחר המסירה קודם החופה מהני, משא"כ לענין תרומה לא מצי לאכול כלל עד שתכנס לחופה<sup>31</sup>.

גמ' לעולם היא ברשות האב עד שתכנס לחופה<sup>32</sup> וכו' יכול לשנויי<sup>33</sup> וכו' מסורתה זו היא בניסתה לחופה. דחופה היינו הכנסה לרשותו וכמנאר בהר"ן לעיל (דף כ"ג ע"א מדפי הר"ף ד"ה או שפירסה), וכיון שמשרה האב לשלוה הצעל כבר נכנסה לרשות הצעל<sup>34</sup>.

גמ' ושמואל<sup>35</sup> אמר לירושטה<sup>36</sup> וכו' ר"ל אמר לבתובתה<sup>37</sup> וכו' בד"כ<sup>38</sup> לירושטה אבל לתרומה אין אשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה

יב. וכ"ה בפני יהושע, בית אהרן (באמצע ד"ה דהנה בסוגיין), אמנם לענין לירושה לא שייך זה דכיון דמתה לא תגלה מומה לעולם, אמנם עיין ביוסף לקח שמיישב בזה גם ירושחה וצ"ע. יג. וכן ת"י המצפה איתן (ברש"י) [אמנם עיין במדרש כתוב שדחאן], וכע"ז כתב הפני יהושע דכיון דסימפון לא שכית כלל לכן סמכינן ארובא, אבל לגבי תרומה דאפשר דאח"כ ימצא סימפון ונמצא שהיא זרה למפרע בודאי משו"ה חששו, משא"כ לענין טומאה וירושטה דהוי לאחר מיתה לא יתגלו לעולם, וכ"כ המיס עמוקים (בתורה ושמואל, בסוף דבריו). יד. וכן ת"י ההפלאה (ברש"י), בית אהרן (שם), יעו"ש (בד"ה ועו"ל טעם) עוד ישוב לזה. טו. ועיין באילת אהבים ומדרש כתוב (ד"ה ולואת) שכתב משום דאחולי אחיל אב וכמ"כ רש"י לקמן (ד"ה שמואל) [אמנם עיין מה שכתבתי שם (הערה ס"ד) בשם הפני יהושע דטעם זה שייך רק בנדוניא], ועיין בתפארת מנחם והערות לר' אלישיב שכתבו דלענין ירושה לא קשה כיון דאינו איסורא אלא ממונא, וצ"ע למה לאו דלא תגנוב לא מיקרי איסורא. טז. וכן ת"י האילת אהבים, משמרות כהונה, תפארת מנחם [יעו"ש בית ביארן], מדרש כתוב (ד"ה ולואת) [יעו"ש עוד אריכות בזה], מיס עמוקים (בתורה ושמואל), יעו"ש שהעיר דזה לא שייך להתוס' (ד"ה ושמואל), אמנם עיין במגיני שלמה (בתורה ושמואל) שכתב אליכא דשמואל דגם לענין ליטמא לה חיישין לסימפון. יז. וכ"כ הכסא שלמה, אמנם עיין בפני יהושע שכתב דדוחק לחלק בזה דהא אמרינן במס' יבמות (דף ק"ט ע"א) מה לי איסור כרת מה לי איסור לאו, ועיין בזה בהרי צבי בשם פרי יהושע עמ"ס פסחים (דף ג"ו מדפי הספר). יח. וכן ת"י המגיני שלמה (ד"ה וכוה מיושכ), פני יהושע, חתם סופר (מהר"ק), אילת אהבים, מצפה איתן, וע"ש במגיני שלמה שכתב דזהו רק לרב, אבל לשמואל אמרינן דחיישין בנדרים לסימפון, יעו"ש אריכות בזה, וע"ע בקדושת ישראל שכתב דהי' זו לא שייך לדעת הרמב"ם. יט. וכן ת"י

י"ג  
ד"כ ב"י  
ל' הסיני  
י"ז